

Квартальне опитування готелів

№21

Березень 2018

Діловий клімат та перешкоди діяльності

- Оцінки ділового клімату у готельній сфері України покращилися, індекс ділового середовища збільшився з -0,03 до 0,03. У майбутньому готелі очікують на подальше покращення ділового клімату.
- Поточний індекс фінансово-економічної ситуації в готельному секторі дещо покращився та становив 0,12. В майбутньому готелі також орієнтуються на покращення фінансово-економічної ситуації.
- Рейтинг перешкод в IV кварталі 2017р., як і в III, очолювали такі перешкоди, як «високий конкурентний тиск», «низький попит», та «нестабільна політична ситуація».
- Найсуттєвіші зміни в рейтингу зафіксовано для таких перешкод: «проблеми ліквідності», «високий конкурентний тиск», «високі кредитні ставки» та «зміни в економічному законодавстві».

Показники змін, оцінок та очікувань

- Індекс змін попиту суттєво зменшився: з 0,15 у жовтні до -0,07 у лютому. У наступному кварталі суттєвих змін цього показника не очікується (-0,08).
- У IV кварталі темпи скорочення зайнятості продовжили зростати, значення відповідного індексу зменшилось з -0,04 до -0,21.
- У IV кварталі індекс змін прибутковості зменшився до -0,24 з +0,05 у III-му кварталі. В наступні три місяці підприємства сектору очікують призупинення темпів погіршення фінансових результатів: індекс очікуваних змін прибутковості збільшився з -0,17 у жовтні до -0,1 у лютому.
- У IV кварталі темпи зростання цін за ніч залишалися суттєвими, хоча й дещо нижчими, ніж попереднього кварталу. Індекс змін цін за ніч зменшився до 0,4 з 0,46. Наступного кварталу не очікуються зміни рівня цін за ніч.
- На фоні зменшення попиту, значення індексу змін обсягу продажів стало від'ємним, зменшившись з 0,19 у жовтні до -0,1 у лютому. У наступному кварталі готелі очікують на продовження тенденції до спаду продажів (-0,12).
- У I кварталі 2018-го року порівняно з I-м кварталом 2017-го року менеджери очікують, що середня ціна за ніч зростатиме (відповідний індекс очікувань дорівнює 0,77).
- У IV кварталі готелі оцінили наявні площі як достатні, заповнюваність номерів зменшилась. Значення індексу заповненості номерів збільшилося, але залишається від'ємним – (-0,06).

Панель із 100 готелів використовується для моніторингу оцінок та очікувань їхніх керівників щодо змін ділового середовища загалом та показників роботи готелів зокрема. Відсоток відповідей в лютому 2018 року становив 64

У цьому випуску представлені результати опитування проведеного у січні/лютому 2018-го року.

Респонденти:

(1) Давали оцінки показникам за результатами IV-го 2017,

(2) Порівнювали показники IV-го 2017 до III кварталу 2017,

(3) Порівнювали показники IV-го 2017 до IV-го 2016.

(4) Порівнювали очікувані зміни показників в I-й квартал 2018 до IV-го 2017.

Діловий клімат: оцінка за січень/лютий 2018, очікування на 6 місяців

Автори:
Оксана Кузяків
Вероніка Яцишина

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел.: (+38044) 278-63-42/60
Факс (+38044) 278-63-36
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.com.ua>

ЗАГАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ДІЯЛЬНОСТІ

Діловий клімат

За результатами опитування, *індекс ділового середовища* у готельній сфері становив 0,03. Порівняно до попереднього кварталу значення індексу зросло на 6 в.п. та змінився при цьому знак з від'ємного на додатний (з -0,03 у III-му кварталі до 0,03 у IV-му). У відсотковому співвідношенні порівняно з минулим кварталом зменшилася частка тих, хто оцінив діловий клімат як задовільний 68,9% (порівняно з 72,9% у III кварталі) та зменшилася частка тих, хто оцінив діловий клімат як несприятливий (з 15,2% у жовтні до 14,1% у лютому). Відповідно збільшилася частка тих, хто оцінив діловий клімат як сприятливий (11,9% у жовтні до 17% у лютому).

Щодо змін ділового клімату, то частка тих, хто їх не відчув за останні шість місяців, збільшилась порівняно до попереднього кварталу (відповідно 65,9% до 48,3%). А от покращення ділового клімату відчули 21,6% (порівняно з 35% у жовтні) опитаних менеджерів готелів, а погіршення 12,5% (порівняно з 16,7% у жовтні). В результаті *індекс змін ділового середовища* у готельній сфері становив 0,09 (порівняно з 0,18 у жовтні). У наступні пів року очікується зростання показників якості бізнес-клімату. Так, *індекс очікуваних змін ділового середовища* складає 0,23. Порівняно з 27% у жовтні, у лютому 31,2% опитаних очікують на покращення ділового клімату на наступні пів року. 60,8% вважає, що змін не відбудеться та 7,9% вважає, що діловий клімат погіршиться.

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві

Фінансово-економічна ситуація на готельних підприємствах у лютому дещо покращилася. Так, значення *індексу фінансово-економічної ситуації* становило 0,12 (минулого кварталу 0,09). Більша частина респондентів оцінила фінансово-економічну ситуацію у себе на підприємстві як задовільну (76,8%), 5,4% як несприятливу та 17,8% опитаних вважали її хорошою. Щодо очікувань на майбутнє, то менеджери готелів прогнозували подальше зростання показників – *індекс очікуваної фінансово-економічної ситуації* становив 0,34 (0,24 у минулому кварталі).

Регуляторний клімат

Несприятливий регуляторний клімат опустився з 6-го на 7-ме місце в рейтингу перешкод зростанню бізнесу. Частка менеджерів готелів, для яких це було проблемо зменшилась з 25,0% в III-му кварталі до 17,3% в IV-му кварталі. Зменшення значення цього комбінованого показника відбулося за рахунок одного із трьох компонентів, зокрема частка респондентів, які вважають «часті зміни в економічному законодавстві» перешкодою до зростання, скоротилась з 15,6% у III-му кварталі до 7,3% IV-му. Значення другої складової комбінованого показника майже не змінились: «високий регуляторний тиск» - з 9,4% до 10%, а значення третьої складової, «корупції», взагалі не змінилося — 0% до 0;% (див. Перешкоди зростанню бізнесу).

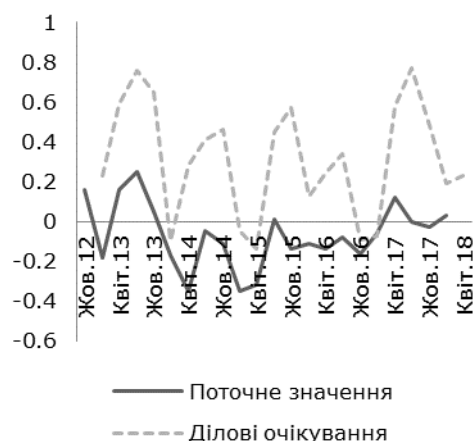
Цікавою тенденцією є те, що уже другий квартал поспіль такий компонент агрегованого показника, як «корупція» не є перешкодою для зростання бізнесу, на думку опитаних.

Перешкоди зростанню бізнесу

Рейтинг перешкод, у лютому, як і у жовтні із великим випередженням очолили наступні перешкоди: «високий конкурентний тиск» (77,3%), «низький попит» (76,3%), «нестабільна політична ситуація» (52,7%). «Доступність кредитів» та «брак приміщень» посідають два останні місця в рейтингу із показниками 3% і 1,8% відповідно.

Найсуттєвіші зміни в рейтингу зафіксовано для таких перешкод: важливість перешкоди «проблеми ліквідності» зросла на 10,6

Індекси ділового середовища

Перешкоди зростанню бізнесу

	II кв. 17	III кв. 17	IV кв. 17	IV кв. 17 до III кв. 17
Високий конкурентний тиск	70.3	68.8	77.3	8.5
Низький попит	34.4	68.8	76.3	7.5
Нестабільна політична ситуація	56.3	50	52.7	2.7
Проблеми ліквідності	26.6	25	35.6	10.6
Погана репутація країни	23.4	34.4	35.5	1.1
Погані погодні умови	10.9	21.9	27.6	5.7
Несприятливий регуляторний клімат	21.9	25	17.3	-7.7
Високий регуляторний тиск	7.8	9.4	10	0.6
Зміни в економічному законодавстві	14.1	15.6	7.3	-8.3
Корупція	1.6	0	0	0
Відсутність інформації про область/місто/регіон	23.4	14.1	15.3	1.2
Надмірне оподаткування	21.9	10.9	14.3	3.4
Високі кредитні ставки	15.6	4.7	13.1	8.4
Недостатньо кваліфікованих працівників	7.8	4.7	10.6	5.9
Доступність кредитів	6.3	3.1	3	-0.1
Брак приміщень, площ	1.6	3.1	1.8	-1.3

в.п., перешкоди «високий конкурентний тиск» та «високі кредитні ставки» на 8,5 та 8,4 в.п. відповідно, а важливість перешкоди «зміни в економічному законодавстві» зменшилась на 8,3 в.п.

ОЦІНКИ ЗМІН ТА ОЧІКУВАННЯ: квартал до попереднього кварталу

Попит. У готельному секторі в IV кварталі 2017 року зафіксовано суттєве зменшення попиту. *Індекс змін попиту* зменшився з 0,15 (у жовтні) до -0,07 (у лютому). Це відбулося за рахунок зростання частки тих, хто вказав на зменшення попиту – 36,2% (порівняно з 21,1% у минулому кварталі). Крім того, ця частка є більшою за частку тих, у кого попит зріс – 29,4% (порівняно з 35,8% у жовтні). Це і спричинило зміну знаку індексу. У наступному кварталі у готельному секторі не очікують позитивних змін попиту: *індекс очікуваних змін попиту* становить – 0,08.

Зайнятість. В IV кварталі 2017 темпи зменшення зайнятості пришвидшилися, *індекс змін зайнятості* становив -0,21 (порівняно з -0,04 у жовтні). Це відбулося за рахунок зростання частки тих, хто вказав на скорочення кількості працюючих – 25,8% (порівняно з 18,2 % у минулому кварталі) та зменшення частки тих, хто вказав на збільшення кількості працюючих 4,8% (порівняно з 14,1% у жовтні). *Індекс очікуваних змін зайнятості* для I кварталу 2018 року залишається від'ємним – -0,07.

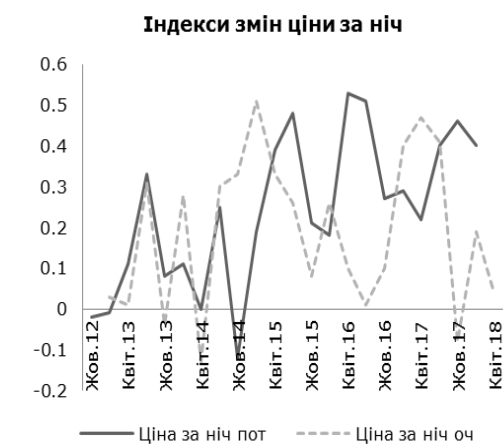
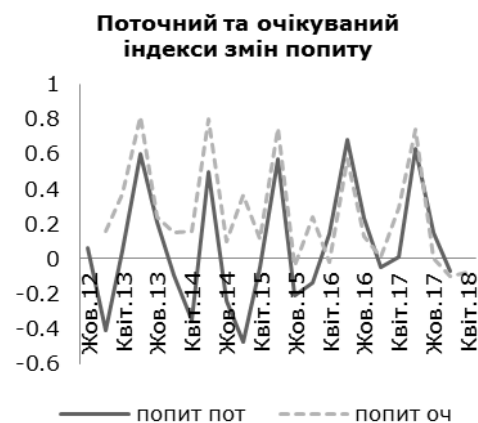
Прибутковість. *Індекс змін прибутковості* у IV кварталі продовжив спадати та став від'ємним, його значення зменшилось з 0,05 у жовтні до -0,24 у лютому. Це відбулося за рахунок збільшення частки респондентів, які відповіли, що прибутковість їх готелів зменшилась з 24,5% у жовтні до 36,7% у лютому, та зменшення частки тих, у кого прибутковість зростає – з 29,8% у жовтні до 13,1% у лютому. У наступному кварталі підприємства сектора сподіваються на призупинення тенденції до погіршення своїх фінансових результатів – *індекс очікуваних змін прибутковості* зростає до -0,1 (у жовтні – -0,17).

Закупівельні ціни. У IV кварталі закупівельні ціни продовжують зростати, значення *індексу змін закупівельних цін* не змінилося та другий квартал поспіль дорівнює 0,78. У поточному кварталі, як і в попередньому, переважна більшість респондентів – 77,8% (78,1% у III) вказали, що рівень закупівельних цін збільшився та лише 22,2% зазначали, що він залишився на тому ж рівні. Щодо наступного кварталу, то *індекс очікуваних змін закупівельних цін* залишився стабільним і має значення як і у попередньому кварталі 0,26.

Ціна за ніч. У IV кварталі середня ціна за ніч продовжувала зростати: частка тих, хто вказав на зростання ціни – 43,1%, 53,5% – менеджерів готелів зазначили, що ціна не змінилась та лише 3,4 вказали на зменшення ціни. При цьому *індекс змін ціни за ніч* дещо зменшився та становив 0,4 (минулого кварталу 0,46). У наступному кварталі за оцінками менеджерів темпи зростання цін призупиняться: *індекс очікуваних змін ціни за ніч* 0,04.

Заповнюваність номерів. У IV кварталі *індекс змін заповнюваності номерів* набув від'ємного значення та становив -0,13 (у III кварталі 0,19). Це можна пояснити сезонністю, адже у IV кварталі усіх попередніх років він завжди набував від'ємних значень. *Індекс очікуваних змін заповнюваності номерів* продовжив тенденцію до спаду та становив -0,17 (-0,03 у попередньому кварталі).

Обсяг продажів. На фоні спаду попиту респонденти повідомляють про зменшення обсягу продажів. Показники *індексу змін обсягу продажів* змінились із 0,19 у жовтні, на -0,1 у лютому. Зокрема, 36,9% опитаних зазначили, що обсяги продажів зменшились, 35,8% вказали на відсутність змін та 27,3% –

повідомили про зростання обсягів продажів. У наступному кварталі менеджери готелів очікують продовження тенденції до зменшення обсягу продажів - *індекс очікуваних змін обсягу продажів* становить -0,12 (-0,07 у жовтні).

ОЦІНКИ РІВНЯ ПОКАЗНИКА

Кількість працівників. Більшість респондентів у IV-му кварталі оцінює рівень зайнятості у своїх готелях як нормальний. Більша частка опитаних (78,2%) зазначила, що кількість працівників, що задіяні в усіх операціях на підприємстві достатня, а 21,8% вважали, що їх забагато. *Індекс зайнятості* становив 0,22, тоді як у минулому кварталі 0,16.

Наявні площі, приміщення. Опитані менеджери готелів задовільно оцінили наявність площ, тобто 72,5% – що їх достатньо, а 26,5% відповіли, що площ забагато. *Індекс наявних площ* складає 0,26.

Заповнюваність номерів. Оцінка рівня заповненості номерів дещо покращилася, хоча *індекс заповнюваності номерів* продовжує бути від'ємним. У лютому значення індексу становило -0,06, порівняно із -0,12 у жовтні. У відсотковому співвідношенні – 24% респондентів вважали, що заповнюваність недостатня, 18,2% вказали, що вона завелика, у той час, як для 57,8% заповнюваність була достатня.

Щодо рівня заповнюваності у відсотках, у IV-му кварталі загальний рівень заповнюваності був трохи вищим, ніж попереднього кварталу. Частіше за все респонденти відповідали, що у жовтні номери їх готелів були заповнені на 60% (частота – 16,9%) та на 70% (частота – 15,1%), рідше – на 80% (12,3% – частота). Разом з тим, 8,5% опитаних зазначили, що на час опитування заповнюваність їхніх номерів була 100%.

ОЦІНКИ ЗМІН ТА ОЧІКУВАННЯ: рік до року

Зміни показника за IV квартал 2017-го року у порівнянні з IV кварталом 2016-го

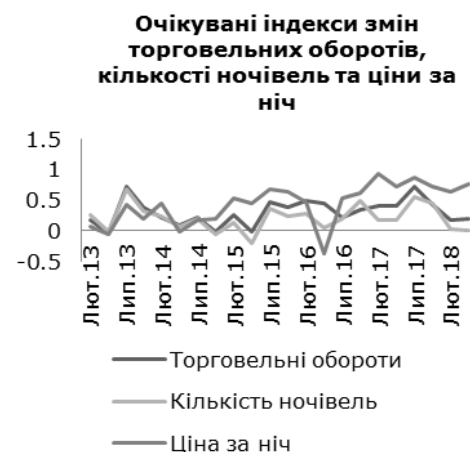
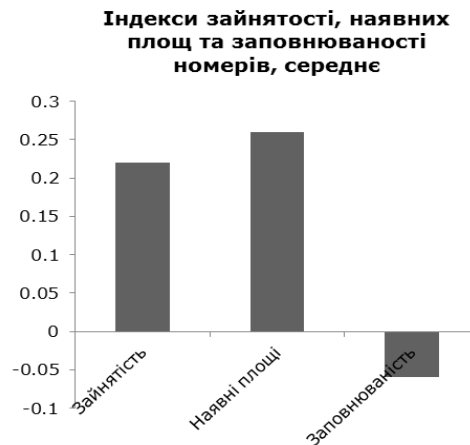
Обсяг реалізації. Як оцінюють респонденти, порівняно з IV-м кварталом 2016-го року, обсяг реалізації (у дол. США) у IV-му кварталі поточного року суттєво зменшився. *Індекс обсягу реалізації* становив -0,23 (2017 року значення становило 0,01).

Більшість опитаних керівників готелів не змогли або відмовились дати відповідь на питання «На скільки відсотків збільшилися або зменшилися обсяги реалізації» (46 респондентів). Серед тих, хто відповів, що обсяги реалізації зменшилися (14 респондентів), найчастіше зустрічається відповідь, що зменшення відбулося на 5%, в середньому зменшення обсягів реалізації відбулося на 7,2%.

Рівень бронювання. Респонденти зазначають, що рівень бронювання в IV-му кварталі 2017 року був нижчим ніж в IV-му кварталі 2016-го року. *Індекс рівня бронювання* становив -0,24. У відсотковому співвідношенні 42,4% респондентів вказали на зниження рівня бронювання, 18,6% зазначили підвищення, 39% вважають, що змін не відбулося.

Очікування для I кварталу 2018-го року порівняно з I кварталом 2017-го року

Торговельні обороти. Порівняно з минулим роком, *індекс очікуваних змін торговельних оборотів* для I-го кварталу 2018-го року зменшився (з 0,4 у 2017 до 0,2 у 2018 році). У лютому 2018 року 36,6% респондентів очікували збільшення торговельних оборотів, 16,6% – на зменшення рівня торговельних оборотів, решта опитаних, 46,8%, зазначила, що змін не відбулося.

Кількість ночівель. Індекс очікуваних змін кількості ночівель зменшився з 0,17 у 2017 році до 0,02 у 2018 році. Це підтверджує дані наведені вище у цьому звіті щодо зменшення попиту. Окремо для громадян України значення індексу становило 0,15, для іноземців – -0,12. Це означає, що менеджери очікують в I-му кварталі 2018 року порівняно до I-го кварталу 2017 року, збільшення попиту з боку громадян України та зменшення – з боку іноземців.

Ціна за ніч. У I-му кварталі 2018-го року, у порівнянні з відповідним кварталом 2017-го року, згідно очікувань менеджерів, ціна за ніч продовжить зростати. Частка тих, що вказали на очікуване зростання цін за ніч (77,1%) суттєво перевищує тих, що вказали на відсутність змін в цінах (22,9%). Індекс очікуваних змін цін за ніч склав 0,77 (минулого року 0,73).

Затримка клієнтів. Індекс майбутньої затримки клієнтів в I-му кварталі 2018 року складає -0,02, тобто очікується, що клієнти затримуватимуться в готелях на такий же самий період як і в I-му кварталі минулого року.

Очікувані індекси змін затримки клієнтів різного походження

Додаток 1: Методологія

Всі індекси рахуються за єдиною методологією. Ми зараховуємо

відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 — якщо він не змінився і -1 — якщо зменшився. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів звітували про його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, де зросло виробництво,

є більшою (меншою), ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,09 або менший за -0,09 є статистично значущим і відрізняється від нуля з ймовірністю помилки 5%.

Загальний показник "несприятливий регуляторний клімат" складається з трьох компонентів: (1) високий регуляторний тиск, (2) часті зміни в законодавстві та (3) корупція, і відображає частку респондентів, які вибрали принаймні один з перерахованих вище факторів.

Підставою групування готелів за розміром є кількість працівників.

Ми виділяємо такі групи готелів за розміром: малі (до 50 працівників), середні (51-250 працівників) та великі (250+), проте великі готелі у IV кварталі не брали участь в опитуванні.

За більш детальною інформацією про характеристики вибірки, структуру анкети, методологію обрахунку індексів та за повними даними дослідження звертайтеся до Оксани Кузяків kuziakiv@ier.kiev.ua.

Кількість працівників, %	
	Q4'17
Менше 50	57,8
51 — 250	42,2

Регіони, %	
	Q4'17
Львівська обл.	18,8
Київська обл.	3,1
м. Київ	18,8
Вінницька обл.	23,4
Сумська обл.	10,9
Одеська обл.	17,2
Волинська обл.	7,8